

EVROPSKÁ
KOMISE

V Bruselu dne 30.9.2020
SWD(2020) 304 final

PRACOVNÍ DOKUMENT ÚTVARŮ KOMISE

Zpráva o právním státu 2020 Kapitola o stavu právního státu v Německu

Průvodní dokument ke

SDĚLENÍ KOMISE EVROPSKÉMU PARLAMENTU, RADĚ, EVROPSKÉMU HOSPODÁŘSKÉMU A SOCIÁLNÍMU VÝBORU A VÝBORU REGIONŮ

Zpráva o právním státu 2020 Stav právního státu v Evropské unii

{COM(2020) 580 final} - {SWD(2020) 300 final} - {SWD(2020) 301 final} -
{SWD(2020) 302 final} - {SWD(2020) 303 final} - {SWD(2020) 305 final} -
{SWD(2020) 306 final} - {SWD(2020) 307 final} - {SWD(2020) 308 final} -
{SWD(2020) 309 final} - {SWD(2020) 310 final} - {SWD(2020) 311 final} -
{SWD(2020) 312 final} - {SWD(2020) 313 final} - {SWD(2020) 314 final} -
{SWD(2020) 315 final} - {SWD(2020) 316 final} - {SWD(2020) 317 final} -
{SWD(2020) 318 final} - {SWD(2020) 319 final} - {SWD(2020) 320 final} -
{SWD(2020) 321 final} - {SWD(2020) 322 final} - {SWD(2020) 323 final} -
{SWD(2020) 324 final} - {SWD(2020) 325 final} - {SWD(2020) 326 final}

SHRNUTÍ

Německý soudní systém je charakterizován spolkovou strukturou země a významnou úlohou spolkových zemí ve výkonu spravedlnosti. Úroveň vnímané nezávislosti soudnictví je vysoká. V poslední době se diskutuje o opatřeních na ochranu nezávislosti státních zástupců. Německý soudní systém většinou funguje efektivně, ačkoliv některé ukazatele ukazují na pokles celkové výkonnosti. Stále je vyvíjeno zvláštní úsilí pro další rozvoj digitalizace soudního systému, která by přispěla k posílení jeho efektivity a kvality. „Pakt pro právní stát“ z roku 2019, uzavřený mezi spolkovou úrovní a jednotlivými spolkovými státy, povede k dodatečnému financování soudního systému a vytvoření 2000 nových pozic pro soudce a státní zástupce do konce roku 2021. To je důležité také s ohledem na rostoucí počet soudců a státních zástupců, kteří půjdou v nadcházejících letech do důchodu.

Obecně je zaveden právní, regulační a institucionální protikorupční rámec a dochází k zavádění represivních protikorupčních politik a stíhání trestných činů, za což odpovídají spolkové země. Na spolkové úrovni a ve většině spolkových existuje politika „otočných dveří“. Pokud jde o lobbying, chybí povinná registrace kontaktů s poslanci Spolkového sněmu a členy spolkové vlády, ačkoliv se uvažuje o změnách v této oblasti. Ochrana oznamovatelů (whistleblowerů) v Německu využívá systém, který je integrovanou součástí podniků a umožňuje lidem využívat kanál pro oznamování, který existuje vedle institucionálního kanálu.

V Německu existuje dobře zavedená regulace svobody a plurality sdělovacích prostředků, která většinou spadá do pravomoci spolkových zemí. Čtrnáct regulačních orgánů pro média má formu veřejných agentur, což poskytuje právní záruku nezávislosti na politických a obchodních vlivech. Transparentnost v oblasti vlastnictví médií je vysoká a jsou zavedena ochranná opatření, která mají zabránit politickému vměšování do médií. Ústava a sekundární právní předpisy výslovně zaručují právo novinářů na ochranu důvěrnosti svých zdrojů a upravují právo na přístup k informacím. V posledních letech se objevily obavy v souvislosti se zvýšeným počtem útoků na novináře.

Systém brzd a protivah je dobře zavedený. Rámec posouzení dopadů a zapojení zainteresovaných stran přispívají ke kvalitě legislativního procesu. Ústavní přezkum probíhá jak na spolkové úrovni, tak na úrovni spolkových zemí. Je zaveden podpůrný rámec pro občanskou společnost a politika zpřístupňování informací občanům. Organizace občanské společnosti mohou v Německu svobodně fungovat. Jsou podporovány pravidelné diskuse o tématech právního státu, a to jak z vnitrostátní, tak evropské perspektivy, včetně celostátní informační a propagační kampaně realizované v roce 2019 v kontextu „Paktu pro právní stát“, která se zaměřovala na význam právního státu a záruk, které právní stát poskytuje jednotlivým občanům i demokratické společnosti.

I. SOUDNÍ SYSTÉM

Systém soudů v Německu je uspořádán federálně. Soudní pravomoci vykonávají spolkové soudy a soudy šestnácti spolkových zemí. Hlavní díl pravomoci a objem práce spojený se správou soudnictví spočívá na spolkových zemích. Struktura soudního systému je rozdělena mezi soudy obecné jurisdikce a specializované soudy. Obecná jurisdikce zahrnuje občanskou a trestní jurisdikci. Specializované soudy zahrnují správní soudy, finanční soudy, pracovní soudy a sociální soudy. Zemské soudy obecně spravují příslušná spolková ministerstva spravedlnosti. Jmenování soudců a státních zástupců, s výjimkou spolkových soudů, spadá do pravomoci spolkových zemí. Ačkoliv se postupy jmenování mezi jednotlivými spolkovými zeměmi v detailech liší, všechny mají společné hlavní prvky, a to především zásadu zásluh (*Leistungsprinzip*)¹ a soudní přezkum postupu a rozhodnutí týkajících se jmenování. V případě spolkových soudů vybírá soudce, které jmenuje orgán výkonné moci, výbor pro výběr soudců (*Richterwahlausschuss*), přičemž je v rámci tohoto postupu nutno konzultovat rady soudců (*Präsidialräte*) příslušných soudů². V současné době tvoří obecnou jurisdikci 638 okresních soudů, 115 zemských soudů a 24 vrchních zemských soudů. Dále v šestnácti spolkových zemích existuje ještě 51 správních soudů, 15 vrchních správních soudů, 18 finančních soudů, 108 pracovních soudů, 18 vrchních pracovních soudů, 68 sociálních soudů a 14 vrchních sociálních soudů³. Na spolkové úrovni je spolkový ministr spravedlnosti, který je zodpovědný za Spolkový soudní dvůr, Spolkový správní soud a Spolkový finanční dvůr. Za Spolkový pracovní soud a Spolkový sociální soud zodpovídá Spolkové ministerstvo práce a sociálních věcí. Ústavní přezkum zajišťují Spolkový ústavní soud a ústavní soudy jednotlivých spolkových zemí. Státní zastupitelství jsou v Německu součástí výkonné moci; na spolkové úrovni je to nejvyšší státní zástupce při Spolkovém soudním dvoře. Na úrovni spolkových zemí má každá země svůj vlastní úřad státního zastupitelství. V Německu je 27 regionálních advokátních komor⁴. Zastřešující organizací všech 28 advokátních komor v Německu je Německá spolková advokátní komora v Berlíně.

Nezávislost

Vnímaná nezávislost soudnictví a soudců zůstává mezi širokou veřejností a společnostmi na vysoké úrovni. Celkově 76 % široké veřejnosti a 73 % společnosti vnímá úroveň nezávislosti soudů a soudců jako „poměrně nebo velmi dobrou“⁵. Tato vysoká úroveň vnímané nezávislosti soudní moci zůstává v posledních letech stabilní⁶. To potvrdily rovněž zainteresované strany jako Německý svaz soudců a státních zástupců, Německý spolek

¹ Toto je zakotveno v čl. 33 odst. 2 základního zákona; zejména na základě známek ze dvou právnických státních zkoušek.

² Ve výboru pro výběr soudců (*Richterwahlausschuss*) jsou rovným dílem zastoupeni odpovědní ministři spolkových států a členové zvolení Spolkovým sněmem. Viz zákon o volbě soudců (*Richterwahlgesetz*) a německý zákon o soudcích (*Deutsches Richtergesetz*), § 54 a 55. Podobné výbory existují v některých spolkových zemích. Kromě toho celý postup a rozhodnutí o jmenování nebo nejmenování plně podléhá soudní kontrole před správními soudy.

³ Spolkové ministerstvo spravedlnosti a ochrany spotřebitelů (2020).

⁴ Kromě toho existuje zvláštní advokátní komora pro právníky s právem vystupovat před Spolkovým soudním dvorem v občanskoprávních věcech.

⁵ Obrázky 44 a 46, srovnávací přehled EU o soudnictví za rok 2020. Úroveň vnímané nezávislosti soudnictví je klasifikována následovně: velmi nízká (méně než 30 % respondentů vnímá nezávislost soudnictví jako poměrně dobrou a velmi dobrou), nízká (mezi 30 a 39 %), průměrná (mezi 40 a 59 %), vysoká (mezi 60 a 75 %), velmi vysoká (více než 75 %).

⁶ Srovnávací přehled EU o soudnictví za roky 2013 až 2020.

advokátů a Německá advokátní komora⁷. Nezávislost německého soudního systému je zajištěna četnými zárukami, které zahrnují konkrétně soudní kontrolu nad zákonností jakéhokoli rozhodnutí týkajícího se soudní moci, jako jsou jmenování soudců, profesní hodnocení, povýšení, disciplinární sankce a propouštění⁸. Kromě toho německý soudní systém obsahuje četné prvky soudní samosprávy⁹.

Probíhá diskuse o právu ministrů spravedlnosti dávat státním zástupcům v individuálních případech pokyny. V reakci na rozsudek Soudního dvora Evropské unie týkající se použití evropského zatýkacího rozkazu¹⁰, jímž bylo shledáno, že německé státní zastupitelství neposkytuje dostatečnou záruku nezávislosti na výkonné moci pro účely vydání evropského zatýkacího rozkazu, byl podán pozměňovací návrh, jímž by bylo toto právo zrušeno. Tento pozměňovací návrh byl Spolkovým sněmem dne 28. května 2020 odmítnut¹¹. Z hlediska struktury tvoří státní zastupitelství součást výkonné moci. Proto, a jak je uvedeno v příslušných ustanoveních zákona o organizaci soudů¹², ministři spravedlnosti spolkových zemí a spolkový ministr spravedlnosti mají možnost dávat státním zástupcům v individuálních případech pokyny. Tato pravomoc podléhá právním zárukám. Vedle zásady legality¹³, která vymezuje veškeré kroky státního zastupitelství, a ústavní zásady právního státu¹⁴ existují další ochranná opatření na spolkové i zemské úrovni¹⁵. Celkový účinek má zajistit, aby žádné pokyny v konkrétním případě nemohly za žádných okolností překročit hranice práva¹⁶. Kromě toho oba orgány a zainteresované strany vysvětlily, že toto právo udělovat pokyny je ve skutečnosti vykonáváno jen velmi zřídka¹⁷. Zdá se, že tento postup spolu se zavedenými právními zárukami zmírňuje riziko zneužití práva udělovat pokyny¹⁸.

⁷ Informace získané v souvislosti s návštěvou země a procesem konzultace pro účely této zprávy, např. příspěvek Německé advokátní komory.

⁸ Konkrétně článek 97 základního zákona o nezávislosti soudnictví.

⁹ Příspěvek Německa pro účely zprávy o právním státu 2020, v bodě 5.

¹⁰ Rozsudek Soudního dvora Evropské unie ze dne 27. května 2019, *OG a PI*, spojené věci C-508/18 a C-82/19 PPU. V reakci na tento rozsudek nyní evropské zatýkací rozkazy v Německu vydává soudce. Viz též zpráva Evropské komise o provádění rámcového rozhodnutí Rady ze dne 13. června 2002 o evropském zatýkacím rozkazu a postupech předávání mezi členskými státy, COM(2020) 270 final, s. 5–6.

¹¹ Pozměňovací návrh byl podán opoziční stranou a nenalezl podporu parlamentní většiny. Německý Spolkový sněm, *Plenarprotokoll 19/163*, 28. května 2020.

¹² Zejména § 146 a 147 německého zákona o organizaci soudů („*Gerichtsverfassungsgesetz*“).

¹³ § 152 německého trestního řádu („*Strafprozessordnung*“).

¹⁴ Ustanovení čl. 20 odst. 3 základního zákona.

¹⁵ Obrázek 55, srovnávací přehled EU o soudnictví za rok 2020; např. Spolkové ministerstvo spravedlnosti a vládní strany v Sasku vydaly závazky, že nebudou uplatňovat svá práva na udělování pokynů. Ministerstvo Durynska se zavázalo neudělovat pokyny v jednotlivých případech, ministerstvo Severního Porýní-Vestfálska a vláda Dolního Saska se zavázaly udělovat individuální pokyny pouze ve výjimečných případech. Ačkoli neexistují žádné spolkové zákony, existuje několik zemských zákonů a také spolkových a státních nařízení a pokynů, které stanovují pravidla týkající se pokynů. Pokyny spolkového ministerstva spravedlnosti a ministerstev Severního Porýní-Vestfálska a Durynska musejí být písemné, v Durynsku musejí být rovněž odůvodněné, v Dolním Sasku musejí mít písemnou podobu, pokud není dosaženo dohody, a v Šlesvicku-Holštýnsku musejí být písemně zdokumentovány a oznámeny předsedovi parlamentu.

¹⁶ Příspěvek Německa pro účely zprávy o právním státu 2020.

¹⁷ Příspěvek Německa pro účely zprávy o právním státu 2020, v bodě 8.

¹⁸ Informace získané v souvislosti s návštěvou země a procesem konzultace pro účely této zprávy, např. písemný příspěvek Německého spolku advokátů.

¹⁹ Viz též doporučení Výboru ministrů Rady Evropy Rec(2000)19, bod 13 písm. d): „*má-li vláda pravomoc nařídít v určité věci trestní stíhání, musí být tento příkaz spojen s odpovídajícími zárukami, že bude v souladu s vnitrostátním právem respektována transparentnost a spravedlnost*“. Pokud jde o záruky, viz bod 13 (písm. d) až e)).

Kvalita

Pokračuje digitalizace soudního systému, nadále však zůstává dlouhodobější výzvou.

Dne 1. ledna 2018 vstoupil v platnost zákon o zavedení elektronických spisů v soudnictví a o dalším zlepšování elektronické právní komunikace. Podle tohoto zákona budou soudy a státní zástupci povinni nejpozději od 1. ledna 2026 vést soudní spisy a procesní spisy výhradně elektronicky. Zainteresované strany vysvětlily, že v současné době se používání IT nástrojů může mezi jednotlivými soudy lišit, a to bez ohledu na spolkovou zemi¹⁹. Spolkové země se zapojují do tří rozsáhlých sítí pro zavedení plné digitalizace soudních spisů („*elektronische Akte*“)²⁰. Spolková úroveň se zapojuje do některých z těchto sítí v závislosti na příslušném spolkovém soudě. Další digitalizace podpoří úsilí na podporu kvality soudního systému. Konkrétně Německo stanovuje opatření k vytváření strojově čitelných soudních rozhodnutí, k podpoře a pobídkám pro využívání způsobů alternativního řešení sporů, opatření, díky nimž je soudní systém více vstřícný k dětem, opatření týkající se odborné přípravy soudců a také využívání průzkumů mezi uživateli soudů a reakce na ně²¹. Německo má nicméně relativně vysoké soudní poplatky u některých kategorií případů, jako jsou nároky spotřebitelů s nízkou hodnotou nebo konkrétní obchodní případy s přeshraničním prvkem²².

Soudní systém bude v nadcházejících letech svědkem toho, že velký počet soudců a státních zástupců dosáhne věku pro odchod do důchodu. Orgány i zainteresované strany uvedly, že v mnoha spolkových zemích, a to zejména na východě, se v příštích letech výrazně zvýší počet nadcházejících odchodů do důchodu. Bude nutné, aby tomu věnovalo pozornost ministerstvo spravedlnosti i ministerstvo financí, aby bylo zajištěno, že bude přijat dostatečný počet soudců a státních zástupců. Zainteresované strany vyjádřily určité obavy ohledně nedostatečně konkurenceschopných nástupních platů pro nové soudce a státního zástupce, zejména v porovnání se soukromou praxí, v důsledku čehož je obtížnější přilákat na soudy a státní zastupitelství dostatečný počet kvalifikovaných absolventů²³. Tato výzva může být v některých částech země výraznější vzhledem k tomu, že platové úrovně se mohou mezi jednotlivými spolkovými zeměmi lišit až o 17 %²⁴.

Za účelem posílení soudního systému a právního státu Německo zavádí „Pakt pro právní stát“²⁵, který zahrnuje dodatečné prostředky, a to jak na spolkové úrovni, tak na úrovni jednotlivých spolkových zemí. Spolková úroveň a spolkové země se dne 31. ledna 2019 dohodly na „Paktu pro právní stát“. Tento pakt předpokládá dodatečné financování ve výši 220 milionů EUR od spolkové úrovně pro spolkové země na vytvoření dalších 2 000 míst pro soudce a státního zástupce, včetně potřebných administrativních pracovníků, a to do 31. prosince 2021. Kromě toho se na spolkové úrovni v rámci její pravomoci vytváří dalších

¹⁹ Informace získané v souvislosti s návštěvou země a procesem konzultace pro účely této zprávy, např. písemný příspěvek Německého spolku advokátů.

²⁰ eAS (Bádensko-Württembersko, Sasko, Šlesvicko-Holštýnsko, Durynsko), eIP (Bavorsko, Berlín, Braniborsko, Hamburk, Porýní-Falc, Meklenbursko-Přední Pomořansko), e²A (Brémy, Hesensko, Dolní Sasko, Severní Porýní-Vestfálsko, Sasko-Anhaltsko, Sársko).

²¹ Obrázky 29, 30, 31, 38, 39, 41, srovnávací přehled EU o soudnictví za rok 2020.

²² Viz předchozí poznámka, obrázky 24 a 25.

²³ Informace získané v souvislosti s návštěvou země a procesem konzultace pro účely této zprávy, např. písemný příspěvek Německého svazu soudců a státních zástupců, s. 7.

²⁴ Orgány a zainteresované strany zdůraznily, že rozdíly v odměňování se v posledních letech zmenšily po příslušném rozhodnutí Spolkového ústavního soudu ze dne 5. května 2015 (2 BvL 17/09), ale stále mohou na prvním stupni R1 představovat až 17 %; k tomu viz příspěvek Německého svazu soudců a státních zástupců pro účely zprávy o právním státu 2020, s. 7.

²⁵ *Pakt für den Rechtsstaat*. Spolkové ministerstvo spravedlnosti a ochrany spotřebitelů (2019), Pakt pro právní stát.

24 míst u Spolkového soudního dvora a 71 míst na nejvyšším státním zastupitelství při Spolkovém soudním dvoře za účelem posílení soudního systému²⁶. „Pakt pro právní stát“ je zainteresovanými stranami vnímán velmi pozitivně, a to zejména ze strany Německého svazu soudců a státních zástupců, neboť reaguje na dlouho vznášené požadavky na posílení zdrojů v soudním systému²⁷, což je relevantní také s ohledem na očekávané další výzvy související s nadcházející vlnou odchodů do důchodu.

Účinnost

Německý soudní systém většinou funguje efektivně, ačkoli některé ukazatele ukazují na pokles celkové výkonnosti. Soudy prvního stupně ve sporných občanskoprávních a obchodních věcech do značné míry zvládají svůj objem práce, což dokládá míra vyřešených případů, která se blíží 100 %. V roce 2018 nicméně míra vyřešených případů poklesla na 97,2 %²⁸. Délka řízení v prvostupňových sporných občanskoprávních a obchodních věcech od roku 2012 neustále roste²⁹. Na to upozornily i zainteresované strany³⁰. Správní soudy většinou fungují účinně, zejména ve třetím stupni, kde je doba nutná k vyřešení věci výrazně nižší než u správních soudů prvního a druhého stupně³¹. Správní soudy se nicméně potýkají s relativně vysokou mírou nově přicházejících věcí³², což se rovněž odráží v relativně vysokém počtu projednávaných věcí³³.

II. PROTIKORUPČNÍ RÁMEC

Německo má několik orgánů odpovědných za prevenci korupce a její stíhání, mezi něž patří Spolkové ministerstvo vnitra, stavebnictví a domoviny, Spolkové ministerstvo spravedlnosti a ochrany spotřebitelů, Nejvyšší kontrolní orgán, Finanční zpravodajská jednotka, Spolkový úřad pro spravedlnost, Spolkový kriminální úřad a příslušné orgány (státní zastupitelství a soudy) spolkových zemí. Některé spolkové země mají specializovaná státní zastupitelství pro trestné činy korupce, další mají konkrétní odbornost v oblasti korupce rozdělenou napříč všemi úřady státního zástupce. Právní rámec týkající se předcházení korupci poskytuje směrnice týkající se prevence korupce ve spolkové správě. Ta je doplněna podrobnými pokyny a komplexními kodexy chování, jejichž účelem je prevence korupce na spolkové úrovni.

V indexu vnímání korupce zveřejněném organizací Transparency International získalo Německo 80 bodů ze 100 a umístilo se na 5. místě v EU a na 9. místě globálně. Na 53 % respondentů průzkumu Eurobarometr o vnímání korupce zveřejněném v roce 2020 se domnívá, že je korupce v jejich zemi rozšířená (průměr EU je 71 %), ale pouze 9 % osob se cítí korupcí osobně ovlivněno v každodenních životech (průměr EU je 26 %). Pokud jde o podniky, 31 % společností se domnívá, že je korupce široce rozšířená (průměr EU je 63 %). Podle průzkumů se 22 % společností domnívá, že korupce je při podnikání problém (průměr EU je 37 %). Na 33 % osob má za to, že existuje dostatek úspěšných soudních stíhání, která by mohla lidi odradit od korupčních praktik (průměr EU je 36 %), a 41 % společností věří, že

²⁶ Příspěvek Německa pro účely zprávy o právním státu 2020, v bodě 13.

²⁷ Příspěvek Německého svazu soudců a státních zástupců pro účely zprávy o právním státu 2020, s. 9.

²⁸ Obrázek 11, srovnávací přehled EU o soudnictví za rok 2020.

²⁹ Obrázek 6, srovnávací přehled EU o soudnictví za rok 2020.

³⁰ Informace získané v souvislosti s návštěvou země a procesem konzultace pro účely zprávy o právním státu 2020, např. příspěvek Německého spolku advokátů.

³¹ Obrázek 9, srovnávací přehled EU o soudnictví za rok 2020.

³² Obrázek 4, srovnávací přehled EU o soudnictví za rok 2020.

³³ Obrázek 15, srovnávací přehled EU o soudnictví za rok 2020.

osobám a podnikům přistiženým při uplácení vyššího úředníka jsou ukládány náležité tresty (průměr EU je 31 %).

Německo má komplexní institucionální rámec pro boj proti korupci. Spolkový protikorupční institucionální rámec zahrnuje Spolkové ministerstvo vnitra, stavebnictví a domoviny, Spolkové ministerstvo spravedlnosti a ochrany spotřebitelů, Nejvyšší kontrolní orgán a Spolkový kriminální úřad. Rovněž byla zřízena síť kontaktních osob pro prevenci korupce, kterou OECD označila za „osvědčený postup“ na mezinárodní úrovni³⁴. Tyto kontaktní osoby poskytují občanům a zaměstnancům pomoc a poradenství v otázkách či obavách týkajících se korupce³⁵.

Za zavádění represivních protikorupčních politik a stíhání trestných činů odpovídají spolkové země. Oficiální policejní zpráva o korupci informuje o 4 894 případech korupce zaznamenaných policií v roce 2017³⁶. V porovnání s předcházejícím rokem jde o 25% pokles. Počet podezřelých se nicméně zvýšil o 15 %. Finanční škoda způsobená korupcí dosáhla výše 291 milionů EUR, což představuje 137% nárůst. Některé spolkové země mají specializovaná státní zastupitelství pro trestné činy korupce, další mají konkrétní odbornost spojenou s korupcí rozdělenou napříč všemi úřady státního zástupce. Pokud jde o vyšetřování podplácení zahraničních veřejných činitelů, země byla vyhodnocena jako jeden z nejlepších států v oblasti prosazování Úmluvy o boji proti podplácení zahraničních veřejných činitelů v mezinárodních podnikatelských transakcích³⁷.

Německo má důkladný regulační rámec pro předcházení korupci. Rámec pro prevenci korupce je obsažen v několika ustanoveních na spolkové i zemské úrovni. Právní rámec týkající se prevence korupce ve spolkové vládě poskytuje směrnice týkající se prevence korupce ve spolkové správě (CPD).³⁸ Na její provádění dohlížejí různé orgány, jako je přední odbor Spolkového ministerstva vnitra a Spolkový auditní dvůr. V současné době pracuje Spolkové ministerstvo vnitra na revizi směrnice CPD. Směrnice CPD je doplněna podrobnými pokyny k provádění (kodex chování, příručka pro vysoce postavené osoby a orgány veřejné moci, zaměřené na hodnocení rizik). Kromě toho ministerstva vypracovávají své vlastní prováděcí pokyny (*Umsetzungsrichtlinie*).

Německo zavedlo opatření na ochranu profesní bezúhonnosti a preventivní opatření pro státní zaměstnance a veřejné činitele. Pravidla týkající se styků se třetími stranami, přijímání darů, vedlejších pracovních aktivit a aktivit po ukončení pracovního poměru jsou obsažena v kodexu protikorupčního chování a příručce pro vedoucí a ředitele státní správy, které jsou dále podpořeny ustanoveními trestního zákoníku, zákona o spolkových státních zaměstnancích, zákona o postavení spolkových státních zaměstnanců a kolektivní smlouvy pro veřejnou službu. Trestné činy úplatkářství jsou definovány široce a trestněprávní odpovědnost může být vyvolána pouhým přijetím darů³⁹.

³⁴ Spolkové ministerstvo vnitra, stavebnictví a domoviny (2019), Prevence korupce ve spolkové správě: výroční zpráva za rok 2018.

³⁵ Spolkové ministerstvo vnitra, stavebnictví a domoviny (2019), Prevence korupce ve spolkové správě: výroční zpráva za rok 2018.

³⁶ Bundeskriminalamt, Bundeslagebild Korruption 2017, Bundeskriminalamt, 2019, s. 2.

³⁷ Provádění Úmluvy OECD o boji proti podplácení – zpráva ke 4. fázi, 2018.

³⁸ Die Bundesregierung, Richtlinie der Bundesregierung zur Korruptionsprävention in der Bundesverwaltung, 2004.

³⁹ Die Bundesregierung, Richtlinie der Bundesregierung zur Korruptionsprävention in der Bundesverwaltung, 2004.

Byla revidována pravidla o střetu zájmů a majetkových příznáních poslanců Spolkového sněmu. Zveřejnění výdělečných vedlejších činností a dalších vnějších vazeb týkajících se poslanců Spolkového sněmu se řídí zákonem o poslancích Spolkového sněmu⁴⁰, kodexem chování poslanců Spolkového sněmu a ustanoveními provádějícími tento kodex⁴¹. Většina spolkových zemí od členů parlamentu požaduje zveřejnění jejich výdělečných činností, které nejsou zakázané, ale v některých spolkových zemích legislativa v této oblasti dosud chybí⁴². Pokud jde o finanční zájmy (například držení podílů) a uzavírání smluv se státními orgány, nevztahuje se v tomto ohledu na poslance Spolkového sněmu žádný zákaz nebo omezení⁴³. Poslanci Spolkového sněmu jsou povinni zveřejnit svou držbu podílů, ovšem pouze tehdy, pokud mají v určité společnosti více než 25 % hlasovacích práv. Počet pracovníků správy Spolkového sněmu, kteří odpovídají za monitorování střetu zájmů a majetkových příznání, byl v roce 2019 navýšen. Skupina GRECO uvádí, že je nutné navýšit prostředky, které by umožnily účinnou kontrolu uplatňování pravidel⁴⁴. Pokud jde o členy spolkové vlády, příslušná ustanovení jsou obsažena v zákoně o právním postavení členů spolkové vlády⁴⁵. Podle tohoto zákona nemohou členové spolkové vlády zastávat druhotné posty a musejí podat příznání o darech přijatých v souvislosti se svým úřadem⁴⁶. Zveřejnění aktiv a nemovitostí není regulováno. Obdobně nemají poslanci Spolkového sněmu povinnost oznamovat vlastnictví aktiv nebo finanční zájmy.

Na spolkové úrovni a ve většině spolkových zemích existuje politika upravující efekt otáčivých dveří. V roce 2015 bylo pro spolkové kancléře, ministry a parlamentní státní tajemníky zavedeno zákonné přechodné období po skončení funkce. Stávající a bývalí členové spolkové vlády musejí spolkové vládě oznámit, pokud chtějí v období 18 měsíců od odchodu ze spolkové vlády pracovat mimo veřejný sektor. Parlamentní státní tajemníci toto oznámení adresují odpovědnému členovi spolkové vlády⁴⁷. Přechodná období po skončení funkce zavedly i některé spolkové země. Celkově jsou taková ustanovení zavedena v sedmi spolkových zemích a ve třech probíhají diskuse o jejich zavedení⁴⁸.

Lobbing je regulován různými pravidly, jimiž se řídí kontakty se třetími stranami u poslanců Spolkového sněmu, spolkových ministerstev a státních zaměstnanců spolkové státní správy. Německo dosud nemá registr kontaktů mezi poslanci Spolkového sněmu a lobbisty. Předseda Spolkového sněmu vede veřejný seznam a zástupci sdružení lobbujících ve Spolkovém sněmu nebo u spolkové vlády by měli být vyslechnuti výbory Spolkového sněmu pouze tehdy, pokud se na tento seznam zapsali. Registrace je nicméně dobrovolná a stanoví povinnost zápisu pouze pro zástupce sdružení, což nezahrnuje podniky, lobbisty působící jako osoby samostatně výdělečně činné a další kategorie⁴⁹. Pro státní zaměstnance

⁴⁰ Bundesministerium der Justiz und für Verbraucherschutz, Gesetz über die Rechtsverhältnisse der Mitglieder des Deutschen Bundestages, Bundesamt für Justiz: Gesetze im Internet.

⁴¹ Deutscher Bundestag, Verhaltensregeln für Mitglieder des Deutschen Bundestages, ve znění ze dne 18. června 2013 (BGBl. I, s. 1645).

⁴² Bádensko-Württembersko, Braniborsko, Meklenbursko-Přední Pomořansko, Porýní-Falc, Durynsko.

⁴³ Podle §2 kodexu chování poslanců Spolkového sněmu však poslanci, kteří jsou advokáty, informují předsedu Spolkového sněmu o zastupování Spolkové republiky Německo před soudem nebo mimosoudně, je-li toto zastupování poskytováno za úplatu.

⁴⁴ Čtvrté kolo hodnocení skupiny GRECO – druhá zpráva o plnění doporučení, doporučení IV, s. 6.

⁴⁵ Bundesministergesetz (BGBl. I, s. 1328).

⁴⁶ Světová banka, profil země: Německo.

⁴⁷ Příspěvek Německa pro účely zprávy o právním státu 2020, bod 21.

⁴⁸ Taková ustanovení mají zavedena Braniborsko, Hamburk, Hesensko, Dolní Sasko, Severní Porýní-Vestfálsko, Šlesvicko-Holštýnsko a Durynsko. Diskuse probíhají v Berlíně, Meklenbursku-Předním Pomořansku a Sasku.

⁴⁹ Čtvrté kolo hodnocení skupiny GRECO – hodnotící zpráva.

ve spolkové státní správě obsahuje pokyny pro kontakty se třetími stranami strategie pro prevenci korupce.

V různých odvětvových zákonech existují ustanovení o ochraně oznamovatelů a postupech oznamování pro oznamovatele. Podle platných právních předpisů existuje například ve zdravotnictví povinnost zavést kanály pro oznamování za účelem přijetí a zpracování určitých informací od oznamovatelů⁵⁰. Kromě toho mnoho společností zavedlo na základě doporučení německého kodexu správy a řízení společností systémy ochrany oznamovatelů⁵¹. Zainteresované strany vyjádřily obavy ohledně rizika nedostatečné ochrany oznamovatelů v závislosti na aktuálně platném souboru zákonů.

III. PLURALITA SDĚLOVACÍCH PROSTŘEDKŮ

Svoboda slova, svoboda tisku⁵² a právo na informace jsou zaručeny ústavou (základním zákonem)⁵³. Nezávislost čtrnácti mediálních orgánů je zakotvena ve smlouvách mezi spolkovými zeměmi na celostátní úrovni a ve specifických zemských zákonech o rozhlasovém a televizním vysílání a médiích jednotlivých spolkových zemí⁵⁴. V německém právu jsou zakotvena pravidla transparentnosti, která vyžadují zveřejnění vlastnictví v sektoru zpravodajských médií a zveřejnění jakéhokoliv zapojení v mediálních subjektech ze strany politických stran.

Regulace obsahu sdělovacích prostředků je v pravomoci jednotlivých spolkových zemí. Soukromé subjekty rozhlasového a televizního vysílání jsou regulovány čtrnácti různými nezávislými zemskými regulačními orgány (*Medienanstalten*), které jsou odpovědné za udělování licencí, přidělování frekvencí a dohled nad soukromými subjekty rozhlasového a televizního vysílání⁵⁵. Sledují dodržování pravidel o reklamě a ustanovení o ochraně mládeže a podporují projekty na rozvoj mediální gramotnosti. Dále podporují zavádění nových vysílacích technologií a přispívají k zajištění rozmanitosti soukromého vysílání⁵⁶. Čtrnáct mediálních orgánů má formu veřejných agentur, což poskytuje právní záruku nezávislosti na politických a obchodních vlivech. Mají široké pravomoci v oblasti regulace a jejich rozhodnutí je možno napadnout u správních soudů. Podle nástroje pro sledování plurality sdělovacích prostředků 2020 („MPM 2020“) poukazuje ukazatel nezávislosti a účinnosti mediálních orgánů v Německu na velmi nízké riziko⁵⁷.

Německá tisková rada je samosprávný orgán zřízený mediálními vydavateli⁵⁸. Účinné provádění základního zákona, který zaručuje svobodu tisku a zakazuje cenzuru, zajišťuje nezávislost tisku a jeho samosprávných orgánů na politickém vměšování. Tisková rada má formu zapsaného sdružení tvořeného dvěma vydavatelskými a dvěma novinářskými organizacemi: Spolkovým svazem německých vydavatelů novin (BDZV), Německým svazem novinářů (DJV), Uníí německých novinářů (dju) v rámci Německého sdružení odborů v oblasti služeb (dju v rámci ver.di) a Sdružením německých vydavatelů časopisů

⁵⁰ Příspěvek Německa pro účely zprávy o právním státu 2020, bod 15.

⁵¹ Příspěvek Německa pro účely zprávy o právním státu 2020, bod 14.

⁵² Německo je na 11. místě Světového žebříčku svobody tisku vydaného Reportéry bez hranic v roce 2020.

⁵³ Ustanovení čl. 5 odst. 1 základního zákona.

⁵⁴ Medienanstalten, internetové stránky o právním základě mediálních orgánů.

⁵⁵ Provozovatelé veřejnoprávního vysílání jsou sledováni svými vlastními dozorčími radami.

⁵⁶ Medienanstalten, internetové stránky mediálních orgánů.

⁵⁷ Nástroj pro sledování plurality sdělovacích prostředků 2020. Dobrá pověst a nezávislost regulačních orgánů byly dále potvrzeny informacemi získanými v souvislosti s návštěvou země.

⁵⁸ Příslušný Německý tiskový kodex je samoregulačním rámcem stanoveným Německou tiskovou radou.

(VDZ). Prostřednictvím stížností na chování médií Tisková rada sleduje dodržování etických pravidel pro každodenní práci novinářů, která jsou stanovena v německém tiskovém kodexu, a za jeho porušení může dotčenou tiskovou informační službu potrestat veřejnou důtkou. Činnost Tiskové rady je financována z příspěvků členských sdružení a výbor pro stížnosti je financován z prostředků německé spolkové vlády.

Pokud jde o transparentnost vlastnictví, německý zákon obsahuje konkrétní ustanovení týkající se zveřejnění vlastnictví v odvětví sdělovacích prostředků⁵⁹. K tomu, aby komerční subjekty rozhlasového a televizního vysílání mohly podat žádost o vysílací licenci, a k udržení této licence musejí poskytnout informace o vlastnictví a oznamovat plány, které se dotýkají struktury akcionářů. Subjekty online médií musejí informace o svém vlastnictví transparentně zpřístupnit v impresu na svých internetových stránkách. Pokud jde o tisk, tyto povinnosti v oblasti transparentnosti vztahující se na impresum jsou stanoveny v příslušných tiskových zákonech spolkových zemí. Politické strany musejí zveřejnit své zapojení do mediálních subjektů podle zákona o politických stranách z roku 1967⁶⁰. Podle nástroje pro sledování plurality sdělovacích prostředků 2020 poukazuje ukazatel transparentnosti vlastnictví sdělovacích prostředků na nízkou míru rizika⁶¹.

Německo má funkční ochranná opatření proti formální kontrole politických stran nad médii. Ukazatel politické nezávislosti médií vypovídá o nízkém riziku⁶². Státní smlouva mezi spolkovými zeměmi o rozhlasovém a televizním vysílání a telekomunikačních službách obecně zakazuje reklamy politické, ideologické nebo náboženské povahy ve službách rozhlasového a televizního vysílání a ve službách videa na vyžádání⁶³. Politická reklama je povolena pouze během volebních období, kdy musí být vysílací čas přidělen všem stranám, které se účastní voleb, na základě zásady rovných příležitostí⁶⁴. Vysílací čas pro politické reklamy je zdarma a nelze si přikoupit žádný další vysílací čas. Distribuce internetové politické reklamy (kromě služeb videa na vyžádání) není v současné době regulována. Nová státní smlouva mezi spolkovými zeměmi o sdělovacích prostředcích však bude ustanovení o transparentnosti politické reklamy obsahovat. Politici a politické strany obvykle neoznamují své výdaje na reklamu na online platformách.

Je zaveden rámec pro ochranu novinářů, ačkoli existují určité obavy týkající se nárůstu útoků na novináře. Rámec pro ochranu novinářů je stanoven svobodou tisku a svobodou rozhlasového a televizního vysílání, které jsou zaručeny podle základního zákona⁶⁵. Ten je dále doplněn příslušnými tiskovými zákony a zákony o sdělovacích prostředcích jednotlivých spolkových zemí. Novináři mají právo chránit své zdroje a odmítnout svědčit v trestněprávních, občanskoprávních a správních věcech. Právo na přístup k informacím na základě oprávněného zájmu je zaručeno ústavou a přístup k informacím spolkové vlády je upraven zákonem o svobodném přístupu k informacím. Podobné rámce schválilo třináct spolkových zemí. Novináři jsou chráněni před trestnými činy podle trestněprávních předpisů

⁵⁹ §26 státní smlouvy mezi spolkovými zeměmi o rozhlasovém a televizním vysílání a telekomunikačních službách.

⁶⁰ *Gesetz über die politische Parteien* (BGBI. I, s. 149).

⁶¹ Nástroj pro sledování plurality sdělovacích prostředků 2020, s. 12. Zjištění bylo rovněž potvrzeno informacemi získanými v souvislosti s návštěvou země.

⁶² Nástroj pro sledování plurality sdělovacích prostředků 2020, s. 13.

⁶³ §7 a §58 odst. 3 státní smlouvy mezi spolkovými zeměmi o rozhlasovém a televizním vysílání a telekomunikačních službách.

⁶⁴ §42 státní smlouvy mezi spolkovými zeměmi o rozhlasovém a televizním vysílání a telekomunikačních službách.

⁶⁵ Článek 5 základního zákona.

platných pro všechny občany. V současné době neexistuje v Německu žádný konkrétní zákon, který by se týkal ochrany novinářů před trestnou činností nebo vyšetřování příslušné trestné činnosti. Policejní statistiky trestné činnosti nevyhodnocují útoky na novináře zvlášť, ale zachycují trestné činy proti sdělovacím prostředkům obecně. Německé orgány se nicméně domnívají, že samostatný zákon na ochranu novinářů a samostatné sledování útoků nejsou na pozadí dostupných statistik o rozsahu problému nutné⁶⁶. Ublížení na cti může být v Německu trestáno odnětím svobody, ačkoli je třeba uvést, že k tomu v praxi dochází jen velmi zřídka⁶⁷. Podle nástroje pro sledování plurality sdělovacích prostředků 2020 ukazatele základní ochrany týkající se novinářské profese, standardů a ochrany na nízké riziko. Příslušný ukazatel nástroje pro sledování plurality sdělovacích prostředků 2020, který se týká fyzické bezpečnosti, však poukazuje na vysoké riziko. Reportéři bez hranic uvedli, že v roce 2018 bylo nahlášeno minimálně 22 a v roce 2019 minimálně 13 násilných útoků na novináře⁶⁸. V letech 2019 a 2020 vydala platforma Rady Evropy pro podporu ochrany žurnalistiky a bezpečnosti novinářů pět upozornění pro Německo, která se týkala případů útoků na fyzickou bezpečnost, obtěžování a zastrašování novinářů a dalších skutků, které měly mrazivý účinek na svobodu sdělovacích prostředků⁶⁹.

IV. DALŠÍ INSTITUCIONÁLNÍ OTÁZKY TÝKAJÍCÍ SE SYSTÉMU BRZD A PROTIVAH

Německo je demokratická spolková republika tvořená šestnácti spolkovými zeměmi. Moc je rozdělena mezi spolkovou vládu a zemské vlády. Dělbá moci je zakotvena v základním zákoně⁷⁰ a v ústavách jednotlivých spolkových zemí. Na spolkové úrovni je spolková normotvorná pravomoc svěřena Spolkovému sněmu (*Bundestag*) a Spolkové radě zastupující spolkové země (*Bundesrat*)⁷¹. Vláda, Spolková rada nebo poslanci Spolkového sněmu mohou podávat legislativní návrhy.⁷² K dohledu nad dodržováním základních práv přispívají Německý institut pro lidská práva a Spolková agentura proti diskriminaci.

Při schvalování právních předpisů jsou zavedenými postupy posuzování dopadů a konzultace se zainteresovanými stranami. V Německu existuje od roku 2006 celostátní orgán pro zdokonalení tvorby právních předpisů, který v těchto záležitostech radí spolkové vládě. Za účelem posílení transparentnosti legislativního procesu na spolkové úrovni se spolková vláda v listopadu 2019 rozhodla zveřejňovat všechny příspěvky zainteresovaných stran týkající se spolkových legislativních návrhů online. Tento postup uvítala i Skupina států proti korupci Rady Evropy jako „významný krok v rámci zvyšování transparentnosti legislativního procesu ze strany spolkové vlády“⁷³. Dále je plánováno sjednocení těchto údajů do společné platformy, neboť v současné době tyto příspěvky zveřejňuje každé spolkové ministerstvo na svých internetových stránkách⁷⁴.

⁶⁶ Příspěvek Německa pro účely zprávy o právním státu 2020, bod 34.

⁶⁷ Nástroj pro sledování plurality sdělovacích prostředků 2020, MPM 2020, s. 9.

⁶⁸ Zastrasovací kampaně, zejména prostřednictvím sociálních médií, útoky páchané pravicovými extremisty, policejní znemožnění práce novinářů během některých demonstrací. Reportéři bez hranic (2019, 2020), světový index svobody tisku, s. 3.

⁶⁹ Rada Evropy, platforma pro podporu ochrany žurnalistiky a bezpečnosti novinářů.

⁷⁰ Článek 20 základního zákona.

⁷¹ Články 70 a násl. základního zákona.

⁷² Návrhy německého Spolkového sněmu mohou být předloženy (minimálně) pěti procenty jeho členů. V praxi většina návrhů vychází od vlády.

⁷³ Čtvrté kolo hodnocení skupiny GRECO – druhá zpráva o plnění doporučení, bod 38.

⁷⁴ Informace získané v souvislosti s návštěvou země a příspěvkem Německa pro účely zprávy o právním státu 2020, bod 21.

Dodržování základních a ústavních práv je zajištěno několika způsoby. Ústavní přezkum probíhá jak na spolkové úrovni, tak na úrovni spolkových zemí. Na spolkové úrovni je v základním zákoně zakotveno několik různých postupů, které umožňují ústavní přezkum ze strany Spolkového ústavního soudu⁷⁵. Patří mezi ně abstraktní soudní přezkum statutů, konkrétní soudní přezkum statutů, spory mezi spolkovou úrovní a spolkovými zeměmi, spory mezi ústavními orgány a jednotlivými ústavními stížnostmi, které mohou ve výjimečných případech zahrnovat i ústavní přezkum statutů. Spolkový ústavní soud může rovněž vydat předběžné soudní příkazy. Přezkum ústavnosti existuje i na úrovni spolkových zemí. V případě zákonů spolkových zemí ho vykonávají příslušné ústavní soudy jednotlivých spolkových zemí. Obecně zavedený režim ústavního přezkumu je v zásadě považován za účinný. V nedávném rozsudku Spolkového ústavního soudu ze dne 5. května 2020⁷⁶ však byly vyjádřeny obavy týkající se rozsahu jeho ústavního přezkumu ve vztahu k právnímu řádu Evropské unie⁷⁷. Zainteresované strany rovněž poukázaly na konkrétní aspekty mechanismů zavedených za účelem monitorování uspokojivého provádění rozsudků Spolkového ústavního soudu. Existují určité obavy, že neexistuje žádný účinný mechanismus k zajištění toho, aby byly rozsudky prováděny ve stanovené lhůtě, jak se ukázalo v případě neexistence legislativní reakce při provádění významného rozsudku o zákonu o dědické dani z roku 2014⁷⁸ nebo na úrovni některých spolkových zemí, jejichž výkonná moc neprovedla usnesení správního soudu v oblasti práva EU týkajícího se kvality ovzduší⁷⁹. Další aspekt, na nějž bylo upozorněno, je neexistence jakéhokoli rychlého ústavního přezkumu nových zákonů, pokud je jejich ústavnost zpochybňována a pokud existují důvody se domnívat, že zákonodárce plně neprovádí předchozí rozsudky Spolkového ústavního soudu. Jediným dostupným prostředkem je v tomto případě podat novou stížnost, což může pro stěžující stranu představovat významnou zátěž⁸⁰. V kontextu pandemie COVID-19 byl Spolkový ústavní soud osloven ve vztahu k určitým opatřením přijatým v rámci boje proti pandemii⁸¹ a proti některým z nich vydal předběžné příkazy⁸². Kromě toho se u správních soudů po celém Německu konala řízení o předběžných opatřeních nebo předběžných příkazech týkajících se určitých veřejných opatření souvisejících s pandemií COVID-19, a to v některých případech úspěšně, zatímco hlavní řízení stále probíhají⁸³.

Při ochraně základních práv hrají roli nezávislé orgány. Německý národní institut pro lidská práva získal od Globální aliance národních institucí pro lidská práva *status A* v souladu

⁷⁵ Články 93 a 100 základního zákona; také *Bundesverfassungsgericht*, internetové stránky o typech řízení.

⁷⁶ Rozsudek Spolkového ústavního soudu ze dne 5. května 2020, 2 BvR 859/15.

⁷⁷ Soudní dvůr Evropské unie, tisková zpráva č. 58/20 ze dne 8. května 2020; prohlášení předsedkyně von der Leyenové, prohlášení/20/846 ze dne 10. května 2020.

⁷⁸ Rozsudek Spolkového ústavního soudu ze dne 17. prosince 2014, 1 BvL 21/12.

⁷⁹ Např. příspěvek Německého svazu soudců a státních zástupců pro účely zprávy o právním státu 2020, s. 14 s dalšími odkazy nebo příspěvek Německého spolku advokátů pro účely zprávy o právním státu 2020, s. 14 s dalšími odkazy.

⁸⁰ Informace získané v souvislosti s návštěvou země a procesem konzultace pro účely této zprávy, např. písemný příspěvek Německého spolku advokátů.

⁸¹ Německo nevyhlásilo nouzový stav ani nepřijalo speciální nouzový režim, opatření byla přijímána na spolkové úrovni podle zákona o epidemiích a také na úrovni jednotlivých spolkových zemí. Ústavní soud.

⁸² Patří sem dočasné přerušení úplného zákazu náboženských obřadů, usnesení Spolkového ústavního soudu, 29. dubna 2020, 1 BvQ 44/20; viz též Spolkový ústavní soud, 15. dubna 2020, 1 BvR 828/20, týkající se svobody shromažďování. Četná další podání byla označena za nepřipustná.

⁸³ K odpovídajícím úspěšným napadením viz např. Vrchní správní soud pro Bádensko-Württembersko (VGH Baden-Württemberg), 5. května 2020, věc č. 1 S 1623/20 týkající se orientačního kritéria pro povolený počet zákazníků [20 m² na osobu včetně zaměstnanců] považovaného za pravděpodobně nezákonné; Vrchní správní soud pro Bádensko-Württembersko (VGH Baden-Württemberg), 30. července 2020, věc č. 1 S 2087/20 týkající se bezpodmínečné povinnosti testování zaměstnanců jatek (dvakrát týdně), která byla shledána nepřiměřenou.

s takzvanými pařížskými zásadami⁸⁴. Pokud jde o Spolkovou agenturu proti diskriminaci, což je vnitrostátní orgán pro rovnost, zdá se, že postup nominace na její vedení je náchylný k rozsáhlým zpožděním a tření. Od dubna 2018 je agentura řízena pouze prozatímně.⁸⁵ Vedle Spolkové agentury proti diskriminaci má osm spolkových zemí rovněž zřízené agentury proti diskriminaci.

Je zaveden podpůrný rámec pro občanskou společnost a politika zpřístupňování informací občanům. Organizace občanské společnosti mohou v Německu svobodně fungovat.⁸⁶ Probíhá určitá diskuse týkající se usnesení Spolkového finančního dvora z roku 2019, které se týká kritérií, podle nichž mohou organizace občanské společnosti využívat daňová zvýhodnění určená pro neziskové organizace s veřejně prospěšným účelem.⁸⁷ Zainteresované strany, včetně Národního institutu pro lidská práva, se domnívají, že toto usnesení zužuje prostor občanské společnosti.⁸⁸

Pravidelné diskuse a publikace k tématům právního státu, a to jak z vnitrostátního, tak evropského hlediska, přispívají k podpoře dynamické kultury právního státu. V posledních letech nabyla na významu široce čtená platforma pro diskuse o tématech souvisejících s právním státem⁸⁹ a stala se fórem pro vnitrostátní i evropské diskuse o právním státě. V roce 2019 realizovalo Spolkové ministerstvo spravedlnosti a ochrany spotřebitelů v rámci „Paktu pro právní stát“ celostátní informační a propagační kampaň. Kampaň se zaměřovala na sdělování významu právního státu a záruk, které poskytuje jednotlivým občanům i demokratické společnosti, což se dále odráží v programu německého předsednictví Rady (2020).

⁸⁴ Úřad vysokého komisaře OSN pro lidská práva (1993), zásady týkající se postavení vnitrostátních institucí (pařížské zásady).

⁸⁵ Příspěvek Spolkové agentury proti diskriminaci pro účely zprávy o právním státu 2020, s. 11.

⁸⁶ Občanský prostor je hodnocen jako otevřený. Hodnocení udělené organizací CIVICUS; hodnocení využívá pětistupňovou škálu definovanou jako: otevřený, zúžený, blokový, potlačený a uzavřený.

⁸⁷ Rozsudek Spolkového finančního dvora ze dne 10. ledna 2019, V R 60/17.

⁸⁸ Příspěvek Evropské sítě institucí pro lidská práva pro účely zprávy o právním státu 2020, s. 109.

⁸⁹ *Verfassungsblog*.

Příloha I: Seznam zdrojů v abecedním pořadí*

* Seznam příspěvků obdržných v rámci konzultace ke zprávě o právním státu 2020 lze nalézt na (internetových stránkách COM).

- Bundeskriminalamt (2018), Bundeslagebild Korruption 2017. <https://www.bka.de/SharedDocs/Downloads/DE/Publikationen/JahresberichteUndLagebilder/Korruption/korruptionBundeslagebild2017.html?nn=28078>.
- Bundesregierung (2004), Richtlinie der Bundesregierung zur Korruptionsprävention in der Bundesverwaltung. http://www.verwaltungsvorschriften-im-internet.de/bsvwvbund_30072004_O4634140151.html.
- Bundesverfassungsgericht, internetové stránky o typech řízení. https://www.bundesverfassungsgericht.de/EN/Verfahren/Wichtige-Verfahrensarten/wichtige-verfahrensarten_node.html.
- CIVICUS, nástroj pro monitorování občanského prostoru: Německo. <https://monitor.civicus.org/country/germany/>.
- Der Spiegel (2017), Was Abgeordnete nebenher verdienen. <https://www.spiegel.de/politik/deutschland/nebeneinkuenfte-in-den-landtagen-das-sind-die-top-verdiener-a-1136866.html>.
- Die Linke, návrh na zavedení povinného rejstříku transparentnosti: <http://dip21.bundestag.de/dip21/btd/19/000/1900015.pdf>.
- Evropská komise (2013, 2014, 2015, 2016, 2017, 2018, 2019, 2020), srovnávací přehled EU o soudnictví.
- Evropská komise (2019), zpráva Komise Evropskému parlamentu a Radě o hodnocení, do jaké míry členské státy přijaly opatření nezbytná k dosažení souladu s rámcovým rozhodnutím 2003/568/SVV ze dne 22. července 2003 o boji proti korupci v soukromém sektoru, COM(2019)355 final.
- Evropská komise (2020), zpráva o provádění rámcového rozhodnutí Rady ze dne 13. června 2002 o evropském zatýkacím rozkazu a postupech předávání mezi členskými státy.
- Evropská síť institucí pro lidská práva (2020), příspěvek Evropské sítě institucí pro lidská práva pro účely zprávy o právním státu 2020.
- Evropský univerzitní institut, Středisko pro pluralitu a svobodu sdělovacích prostředků, nástroj pro sledování plurality sdělovacích prostředků 2020, 2020.
- Generální ředitelství pro komunikaci (2019, 2020), bleskový průzkum Eurobarometr č. 482: postoje podniků ke korupci v EU.
- Generální ředitelství pro komunikaci (2020), zvláštní průzkum Eurobarometr č. 502: korupce.
- GRECO (2015), čtvrté kolo hodnocení – hodnotící zpráva o Německu týkající se prevence korupce ve vztahu k členům parlamentu, soudcům a státním zástupcům.
- GRECO (2019), čtvrté kolo hodnocení – druhá zpráva o plnění doporučení ze strany Německa ohledně prevence korupce ve vztahu k členům parlamentu, soudcům a státním zástupcům.
- Medienanstalten, internetové stránky mediálních orgánů. <https://www.die-medienanstalten.de/en/about-the-media-authorities>.
- Medienanstalten, internetové stránky o právním základě mediálních orgánů. <https://www.die-medienanstalten.de/service/rechtsgrundlagen>.
- Německá advokátní komora (2020), příspěvek Německé advokátní komory pro účely zprávy o právním státu 2020.
- Německá tisková rada, Německý tiskový kodex. <https://www.presserat.de/pressekodex.html>.

Německá vláda (2020), příspěvek Německa pro účely zprávy o právním státu 2020.

Německý spolek advokátů (2020), příspěvek Německého spolku advokátů pro účely zprávy o právním státu 2020.

Německý Spolkový sněm (2020), *Plenarprotokoll 19/163*.

Německý svaz soudců a státních zástupců (2020), příspěvek Německého svazu soudců a státních zástupců pro účely zprávy o právním státu 2020.

OECD (2018), provádění Úmluvy OECD o boji proti podplácení – zpráva ke 4. fázi: Německo. <https://www.oecd.org/corruption/anti-bribery/Germany-Phase-4-Report-ENG.pdf>.

Předsedkyně Evropské komise Ursula von der Leyenová (2020), prohlášení předsedkyně von der Leyenové, prohlášení/20/846.

Rada Evropy, platforma pro podporu ochrany žurnalistiky a bezpečnosti novinářů. <https://www.coe.int/en/web/media-freedom>.

Rada Evropy: Výbor ministrů (2000), doporučení Výboru ministrů Rec(2000)19 členským státům o úloze státního zastupitelství v systému trestního soudnictví.

Reportéři bez hranic (2019, 2020), světový index svobody tisku. <https://rsf.org/en/ranking/2019>. <https://rsf.org/en/ranking/2020>.

Soudní dvůr Evropské unie (2020), tisková zpráva po vydání rozsudku německého Ústavního soudu ze dne 5. května 2020, č. 58/20.

Soudní dvůr Evropské unie, rozsudek ze dne 27. května 2019, *OG a PI*, spojené věci C-508/18 a C-82/19.

Spolková agentura pro otázky diskriminace (2020), příspěvek Spolkové agentury pro otázky diskriminace pro účely zprávy o právním státu 2020.

Spolkové ministerstvo spravedlnosti a ochrany spotřebitelů (2017), soudy spolkové vlády a zemských vlád. https://www.bmjb.de/SharedDocs/Downloads/DE/PDF/Anzahl_der_Gerichte_des_Bundes_und_der_Laender.pdf?__blob=publicationFile.

Spolkové ministerstvo spravedlnosti a ochrany spotřebitelů (2019), Pakt pro právní stát. https://www.bmjb.de/SharedDocs/Artikel/DE/2019/020119_Rechtstaat.html.

Spolkové ministerstvo vnitra, stavebnictví a domoviny (2019), Prevence korupce ve spolkové správě: výroční zpráva za rok 2018. https://www.bmi.bund.de/SharedDocs/downloads/EN/themen/moderne-verwaltung/korruption-prevention-report-2018.pdf?__blob=publicationFile&v=2.

Spolkový finanční dvůr, rozsudek ze dne 10. ledna 2019, V R 60/17.

Spolkový kriminální úřad (2019), *Bundeslagebild Korruption 2018*.

Spolkový ústavní soud, rozsudek ze dne 17. prosince 2014, 1 BvL 21/12.

Spolkový ústavní soud, rozsudek ze dne 5. května 2015, 2 BvL 17/09.

Spolkový ústavní soud, rozsudek ze dne 5. května 2020, BvR 859/15.

Spolkový ústavní soud, usnesení ze dne 15. dubna 2020, 1 BvR 828/20.

Spolkový ústavní soud, usnesení ze dne 29. dubna 2020, 1 BvQ 44/20.

Středisko pro pluralitu a svobodu sdělovacích prostředků (2020), nástroj pro sledování plurality sdělovacích prostředků 2020 <https://cmpf.eu.eu/media-pluralism-monitor/mpm-2020>.

Světová banka, profil země: Německo. <https://star.worldbank.org/sites/star/files/germany-ad-country-profile.pdf>.

Transparency International (2019), index vnímání korupce 2019.
<https://www.transparency.org/en/cpi/2019/results/deu>.

Úřad OSN pro drogy a kriminalitu (2019), přezkum provádění Úmluvy Organizace spojených národů proti korupci – shrnutí: Německo.
<https://www.unodc.org/documents/treaties/UNCAC/WorkingGroups/ImplementationReviewGroup/17-18December2019/V1911805e.pdf>.

Úřad vysokého komisaře OSN pro lidská práva (1993), zásady týkající se postavení a fungování vnitrostátních institucí (pařížské zásady) – přijaty usnesením Valného shromáždění 48/134 ze dne 20. prosince 1993.

Verfassungsblog: o ústavních záležitostech. <https://verfassungsblog.de/>.

Virtuální návštěva Německa v souvislosti se zprávou o právním státu 2020.

Příloha II: Návštěva Německa

Útvary Komise uspořádaly v červnu 2020 virtuální jednání s těmito účastníky:

- Bavorské státní kancléřství
- Evropský výbor konference ministrů spravedlnosti spolkových zemí
- Německá advokátní komora (BRAK)
- Německý spolek advokátů (DAV)
- Německý svaz soudců
- Společná obchodní kancelář mediálních orgánů
- Spolkové ministerstvo spravedlnosti a ochrany spotřebitelů
- Spolkové ministerstvo vnitra
- Spolkový kriminální úřad
- Transparency International Deutschland

* Komise se na řadě horizontálních jednání setkala rovněž s těmito organizacemi:

- Amnesty International
- Civil Society Europe
- EuroCommerce
- evropská pobočka Mezinárodní asociace leseb a gayů (ILGA-Europe)
- Evropské občanské fórum (European Civic Forum)
- Evropské středisko pro právní záležitosti neziskového sektoru (European Center for Not-for-Profit Law)
- Evropské středisko pro svobodu tisku a sdělovacích prostředků (European Centre for Press and Media Freedom)
- Free Press Unlimited
- Front Line Defenders
- Konference evropských církví (Conference of European Churches)
- Mezinárodní federace pro lidská práva (International Federation for Human Rights)
- Mezinárodní tiskový institut (International Press Institute)
- Mezinárodní výbor právníků (International Commission of Jurists)
- Platforma pro celoživotní učení (Lifelong learning Platform)
- Právní iniciativa nadace Open Society / Institut evropské politiky nadace Open Society (Open Society Justice Initiative / Open Society European Policy Institute)
- Reportéři bez hranic (Reporters without Borders)
- Transparency International EU
- Unie pro občanské svobody v Evropě (Civil Liberties Union for Europe)